

KÖNYVSZEMLE

CAMPENHAUSEN, A. FRHR. V. – RIEDEL-SPANGENBERGER, I. – SEBOTT, R. – HALLERMANN, H., *Lexikon für Kirchen- und Staatskirchenrecht, Band 1 A-F*, Verlag Schöningh, Paderborn – München – Wien – Zürich 2000, 736 pp.

Miután a német állami egyházjog kézikönyve (*Handbuch des Staatskirchenrechts der Bundesrepublik Deutschland*) és az egyházjogi kézikönyv (*Handbuch des katholischen Kirchenrechts*) is új, átdolgozott kiadásban napvilágot látott, a német nyelvterület újabb jelentős egyházjogi vállalkozásával találkozhatunk, mely ezúttal lexikonszerűen mutatja be az egyházjogot és az állami egyházjogot. A neolatin nyelvekkel ellentétben ilyen jellegű mű német nyelven eddig nem létezett. A tervezett több mint 2000 szócikk mind a katolikus egyházjogot, mind a német evangélikus egyházjogot bemutatja és áttekintést az állami egyházjogról, valamint egyházjog-történeti kérdésekről is (a most megjelent első kötet több mint 800 szócikket tartalmaz). A vállalkozás fő jellemzői így a német nyelvterület sajátos ökumenikus szemlélete (így a „keresztény egyházak jogáról” szól) és a különböző diszciplínák egymás melletti tárgyalása. A szerkesztők célja az volt, hogy egy tudományosan megalapozott, útbaigazító művet adjanak az olvasók kezébe, mely a joganyagról és a tudomány állásáról egyaránt pontos áttekintést ad. A legnagyobb hangsúlyt a hatályos egyházjog bemutatására helyezték.

A szerkesztők közül az evangélikus *Axel Freiherr von Campenhausen* a Göttingeni Egyetem professzora az állami egyházjog kiemelkedő művelője. *Ilona Riedel-Spangenberg* a Mainzi Egyetem egyházjog professzora. *Reinhold Sebott* jezsuita atya, aki korábban a Pápai Gergely Egyetemen tanított, jelenleg a frankfurti „Sankt Georgen” filozófiai-teológiai főiskola professzora. A szerkesztés gyakorlati teendőit *Heribert Hallermann* egyetemi docens (Mainz) végezte el. Az első kötet 192 szerző munkája. Ebből többen csak egy-egy szócikk szerzői, míg mások (így *Helmut Pree*, *Ilona Riedel-Spangenberg* vagy *Heribert Hallermann*) több tucat szócikket jegyeznek. *Erdő Péter* munkája a „hivatal” (*Amt*), a „hivatali hatalom” (*Amtsgewalt*), a „hivatali idő” (*Amtszeit*) katolikus egyházjogi jelentésének bemutatása és a hatályos kánonjog által már nem ismert „degradáció” (*Degradation*) büntetéséről szóló szócikk. A szerkesztők több esetben valóban a téma legavatottabb szakértőit keresték meg (így például az „Apostoli Szignatúra” szócikket *Zenon Grocholewski* írta). A szerkesztők tudatosan nem törekedtek arra, hogy a Lexikont egységes szemlélet hassa át – ez már az ökumenikus perspektíva miatt sem lett volna lehetséges. Azzal, hogy a különbözőségek egymás mellé kerülnek, a Lexikon a jogösszehasonlításhoz is kiindulópontot ad. A recenzió természetesen nem vállalhatja föl, hogy egy-egy szócikket kiragadjon részletesebb bemutatásra.

A tudományos lexikonok szerkezetének megfelelően az egyes szócikkek végén a vonatkozó szakirodalomra találunk rövid utalást, mely erősen az adott

szerző orientációjához igazodik (így pl. a *Communio* szócikknél felsorolt irodalmi hivatkozások csak négy német nyelvű publikációt jeleznek; sok kifejezetten kánonjogi vagy teológiai szócikknél is a német hivatkozások dominálnak). Más lexikonokhoz képest a szöveg nem tartalmaz túl sok rövidítést, ami az olvashatóság szempontjából előnyös. A latin vagy latinus kifejezések, valamint a közismert rövidítések is szerepelnek az alfabetikus rendben, azonban ezeken a helyeken a megfelelő német szakkifejezéshez illetve a teljes kifejezésekhez találunk utalást (pl.: CIC > Codex Iuris Canonici). A jogi fogalmak leírása mellett néhány kánonjogilag releváns teológiai és történelmi fogalom és személyiség is szócikket kapott. A szerkesztők tervei szerint a második kötet 2002-ben, a harmadik 2004-ban fog megjelenni.

A tárgyalt mű ismét jelzi, hogy az egyházjog művelése szempontjából a német nyelv nem veszítette el jelentőségét. Az egyházjog hazai művelői hagyományosan építenek a német nyelvű irodalomra, így figyelmünket a *Lexikon für Kirchen- und Staatskirchenrecht* sem kerülheti el.

SCHANDA Balázs